#divat #környezetbarát
#textil #Sára
#Tamási Áron #mentő
#irodalom#Hazulról haza
#Lóerő #autóteszt
#Peugeot

liget

A SZÉKELYHON HETENTE MEGJELENŐ ÉLETMÓD-KIADVÁNYA
2020. JÚNIUS 26., PÉNTEK • III. ÉVFOLYAM, 23. SZÁM • 4 OLDAL

A jövő textiljei

FORRÁS: 123RF.COM

Nehéz elképzelni, hogy hajból, fenyőfa kéregből, csalánból vagy éppen narancsból készült alapanyagokból előállított ruhákat, cipőket, kiegészítőket viseljünk, pedig mindez már lehetséges néhány úttörő textilkészítőnek köszönhetően. A hasonló újításokra hatalmas szükség van, mivel a divatipar környezetszennyező hatása egyre aggasztóbb.

Egyre nagyobb hangsúlyt kapott az elmúlt évekbenakörnyezetvédelem és a kör nyezettudatosgondolkodás, ami a közeljövőben a mindennapjainkra is egyre nagyobb hatással lehet. A műanyag termékek és csomagolás száműzése például már napjainkban is érezhető, a boltok többségében a hagyományos műanyag zacskók helyét a biológiai úton lebomló tasakok vették át, és több helyen eltűntek az egyszer használatos műanyag termékek is. Ehhez hasonló változásokra számíthatunk a jövőben a divatiparban is, ahol máris vannak figyelemre méltó újítások. Hallhattunk már például a merinógyapjúból készült ruhákról, amelyek attól különlegesek, hogy hőleadó, vízlepergető, légát eresztő és antibakteriális hatásuk miatt többszöri használat után sem igényelnek mosást, nem lesz kellemetlen szaguk. A gyártó szerint egy ilyen pólót akár hónapokig is viselhetünk tisztítás nélkül, és a felhasználók tapasztalatai ezt meg is erősítik. Emellett azonban még számos ígéretes újítás látott napvilágot az alapanyagok terén, a jövő textiljeiről Vass Aranka Adelina divattervezővel beszélgettünk.

Változásra van szükség

Mint a szakember rámutatott, Földünk egyre inkább telítődik az általunk termelt hulladékkal. A túltermelés, túlfogyasztás és a körénk épülő eldobhatóság kultúrája nagy léptékben rombolja a környezetünket, a biodiverzitást és az életminőségünket. Ehhez a romló tendenciához nagymértékben járul hozzá a divatipar is, lévén a második legszennyezőbb iparág. Legtöbb esetben az ellátási láncok átláthatatlanok, az emberi munkaerő etikátlanul kihasznált, a gyártási és szállítási folyamatok környezetterhelő hatást fejtenek ki, amelyek mind alá vannak rendelve a fő mozgatórugónak, a pénzben mért nyereségnek. Az olcsó alapanyagok uralják a textilpiacot, mint a poliészter, viszont egy poliészter póló lebomlása húsz, de akár kétszáz évig is eltarthat.

A pamut és a cellulóz előállítása felettébb vízigényes. A festéshez általában kemikáliákat használnak, amelyek károsak a környezetre és a lakosságra nézve. Az alapanyaggyártásban élen járó, általában fejlődő országokban a környezetvédelmi előírások nem szabályozzák kellőképpen a folyamatokat. A textilipar legfőbb hiányossága, hogy nem egy zárt, ciklikus rendszerre épült. „Ahhoz, hogy ez megvalósuljon, az alapanyagnak biodegradábilisnak (azaz biológiailag lebomlónak) vagy könnyen újrahasznosíthatónak kell lennie. A következő úttörő textilkészítők bizonyos megújuló forrásokat és melléktermékeket vesznek alapul a textilgyártásban, vagy biotechnológiai vívmányokkal igyekeznek ciklikussá és zárttá tenni a kört” – árulta el Vass Aranka Adelina.

Haj, fenyőfa kéreg, Piñatex, csalán

A szakember elsőként a holland dizájnert, Sanne Vissert említette, aki levágott emberi hajból készít kötelet, fonalat, hálót alternatívaként a szintetikus nejlonnal szemben. Teljes mértékben elérhető, meglepően erős alapanyag, amelynek húzószilárdsága a kidolgozástól függően változik. Egy másik, litván tervező által létrehozott Studio Sarmite a frissen kivágott fenyőfák kérgét dolgozza fel, amelyet természetes viasszal kezelnek, hogy megmaradjon a természetes puhasága, és megtartsa a bőrszerű tulajdonságait. Színezhető, formálható, könnyen alakítható táskává, szőnyeggé, kosárrá vagy más használati tárgyak alapanyagává.

A harmadik úttörő alapanyag a Piñatex, amely az ananász haszontalannak tűnő melléktermékéből, annak leveleiből készül. Az ananászrostokat feldolgozzák, és nem szőtt hálóvá alakítják a helyi termelők, ezzel is támogatva a Fülöp-szigeteki gazdaságot. A végső kikészítést Spanyolországban végzik, ahol a végtermék 80 százalék ananászlevélrost és 20 százalék kukoricakeményítőből előállított politejsav összetételét nyeri el. A Piñatex puha, rugalmas és tartós, bőrre emlékeztető tulajdonságokkal rendelkezik, így alkalmas ruházati és lábbeli alapanyagnak, lakástextilnek és autókárpitozásra is.

Nem is gondolnánk, de egy másik újítás alapja a csalán, amely rugalmas, alacsony igényű és gyorsan szaporodó növény, hasonlóan a kenderhez, amely olyan területeken is termeszthető, amely más mezőgazdasági tevékenységre nem alkalmas. A kenyai Green-Nettle Textile ezt a növényt felhasználva állít elő alapanyagot a divatiparnak, ezzel megnyerve tavaly a Global Change Award díjat. Ez a kenyai kezdeményezés 200 ezer termelőnek ad lehetőséget a fennmaradásra, valamint biztosítja a biodiverzitást, és megátolja a talajeróziót. A csalán levelei emellett trágyaként vagy élelmiszerként is hasznosíthatók.

Narancs, gyökérzet, ZOA

Az olasz Orange Fiber cég a narancslégyártás melléktermékét, a citrusok héját, magjait és rostjait használja fel fonalgyártásra. A kifejlesztett eljárás során a „pastazzoból” cellulózt vonnak ki, a keletkező polimerekből pedig fonalat sodornak. A fonalból magas minőségű, selyemre emlékeztető textil készül. Ez a projekt is elnyerte a Global Change Award díját.

A holland művész, Diana Scherer 3D textileket készít, tulajdonképpen „manipulált” gyökérzet, elsősorban zab és búza felhasználásával. Az elvetett magokból kialakuló gyökerek irányított módon nőnek, a földbe helyezett sablonok köré épülnek. A befejező folyamatok után az eredmény egy ellenálló, textilre vagy tapétára emlékeztető szabályos struktúra. A Modern Meadow amerikai cég továbbá megalkotta a ZOA névre hallgató, kollagénből készült, laboratóriumi körülmények között előállított „bőrt”. Az eljárást 3D bioprintelésnek nevezik. Saját tervezésű sejtekből modellezik a természetben fellelhető egységeket.

A ZOA több szempontból is leköröz i a már évezredek óta használt állati bőrt. Az előállítási folyamatába nincsenek bevonva állatok, amelyeket sokszor etikátlan körülmények között tartanak, tenyésztenek vagy génmódosításon esnek át. Míg a valódi bőr méretei és felületi különbségei sok szabási hulladékot eredményeznek, addig a ZOA méretei szabályozhatók, és felülete homogén, végtelen strukturális mintázatra ad lehetőséget. „A kérdés az, hogy ezek az úttörőnek számító textilek mikor veszik át az uralmat az olcsó, de környezetromboló textilek fölött?” – zárta sokatmondóan a szakember.

> **A műanyag termékek és csomagolás száműzése már érezhető a mindennapjainkban, ehhez hasonló változásokra számíthatunk a jövőben a divatiparban is, ahol máris vannak figyelemre méltó újítások.**

ISZLAI KATALIN